

Analysegruppa

Analysegruppe lagar analyser, samanlikningar og rapportar til universitetsleiinga om trendar, rammer og utviklingstrekk som er aktuelle for å gjennomføre UiBs strategi.

Analysegruppas medlemmar: Ingar Myking, Steinar Vestad, Bjug Olav Bøyum, Svein Jarle Nymark, Gry Flatabø, Morgan Alangeh og Caroline Armitage.

Stabilt studentopptak ved UiB

Per 26. august hadde 1 062 nye studenter møtt på et toårig masterprogram ved UiB, noe som er nær identisk med opptakene for de to foregående årene. For UiB samlet innebærer dette at ca. 90 prosent av masterplassene kommer til å være fylt ved registreringsfristens utløp 1. september.

I tillegg til dette kommer 28 studenter som er tatt opp gjennom den nasjonale stipendordningen (NORSTIP) og åtte studenter som kommer via et NORPART-samarbeid eller Students at Risk (STAR).

Opptakene til UiB styres i hovedsak av overordnede rammer for antallet studieplasser som skal fylles. Fakultetene fordeler studieplasser på programmer, som igjen vedtas årlig av Universitetsstyret. Gitt at søkertallene er gode, vil dermed det reelle antallet studenter som møter variere lite fra år til år.

Tabell 1 Opptak til toårige masterprogram, UiB. Kilde: FS

Fakultet	Årstall							
	Studieplasser		Førsteprioritetssøkere		Møtt		Møtt av opptaksramme	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Grand Total	1 220	1 240	8 409	5 300	1 099	1 062	90%	86%
HF	185	185	1 197	652	207	190	112%	103%
JUR	30	50	267	287	30	39	100%	78%
KMD	79	69	709	316	75	61	95%	88%
MED	100	110	1 508	424	81	61	81%	55%
MN	349	349	1 164	1 108	247	286	71%	82%
PS	192	192	1 553	1 220	169	152	88%	79%
SV	285	285	2 011	1 293	290	273	102%	96%

Ulike målgrupper påvirker opptakene

Det medisinske fakultet (MED) har fortsatt vansker med å fylle plassene, og det samme gjelder studier innen barnevern og barnevernsarbeid ved Det psykologiske fakultet (PS). Blant årsaken her kan være at målgruppen for studiene i stor grad er personer som er aktive i arbeidslivet. De andre studiene ved PS fyller plassene, til dels med god margin. Ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (MN) er det fortsatt studiene innen informatikk og programvareutvikling som er mest populære, men både geovitenskap og biologi gjør det bra.

Dimensjoneringen treffer

For Det humanistiske (HF) og Det samfunnsvitenskapelige fakultet (SV) virker dimensjoneringen å treffe godt, begge fakultetene fyller rammen. Historie og bærekraft er fortsatt de største programmene på HF,

mens det ved SV er en relativt jevn fordeling av studenter, med kullstørrelser fra 15-30 studenter for de fleste programmene. Tallet på nye studenter fra EU/EØS er stabilt fra fjoråret, ca. 50.

Fallet i tredjelandssøkere

Det store fallet i førsteprioritetssøkere er en konsekvens av innføring av studieavgift for tredjelandssøkere. Fra å ha mottatt nærmere 3500 søknader fra personer i land utenfor EU/EØS/Sveits, er dette nå redusert til 400, dvs. et bortfall på nærmere 90 prosent. 28 studenter i denne gruppen har fått et tilbud, og rundt halvparten av disse har betalt studieavgiften.

Grunnstudiene

Opptaket til grunnstudiene skjer i all hovedsak gjennom Samordna opptak, med tillegg av lokale opptak til utøvende kunst, musikk og design. Som tidligere år når UiB opptaksrammen samlet sett, men med fakultetsvise forskjeller. Som tidligere år vil antallet møtte studenter ligge noe over den fastsatte rammen, noe som også gjør at det tas høyde for et visst frafall i løpet av første semester. Antallet studieplasser varierer også noe, ikke minst gjennom at plasser flyttes mellom program.

Tabell 2 Opptak til grunnstudier, UiB. Kilde: FS

Fakultet	Årstall							
	Studieplasser		Førsteprioritetssøkere		Møtt		Møtt av opptaksramme	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Grand Total	4 294	4 256	11 363	12 103	4 504	4 232	105%	99%
HF	1 027	1 027	1 193	1 204	805	738	78%	72%
JUR	380	374	1 916	2 020	445	443	117%	118%
KMD	133	131	836	839	151	143	114%	109%
MED	322	342	1 152	1 403	387	370	120%	108%
MN	836	842	1 510	1 458	824	763	99%	91%
PS	510	510	2 034	2 319	569	504	112%	99%
SV	1 086	1 030	2 722	2 860	1 323	1 271	122%	123%

Reduserer frafallet

JUR og SV er de som har flest møtte studenter per studieplass, mens det motsatte er tilfelle for HF. For sistnevnte er spesielt nedgangen på de treårige bachelorstudiene stor, hvor kun 431 studenter foreløpig er registrert på de 691 budsjetterte studieplassene på dette studienivået. Dette betyr at antallet nye bachelorstudenter er 40 prosent lavere enn i 2019, og 25 prosent lavere enn i 2022. Men samtidig som vi ser en nedgang i opptak, reduseres frafallet. Førsteårsfracfallet for bachelorstudenter som startet ved HF høsten 2022 var ni prosentpoeng lavere enn for studentene som startet i 2019 (32 vs. 41 prosent). Fallende opptak på bachelornivået innen disiplin fag vil likevel peke i retning av at det vil bli vanskeligere å fylle masterplasser i de sammen fagene noen år inn i fremtiden.

Størst utslag for nye universiteter på Leiden-rangeringen

UiB ligger fortsatt del lavere på siteringer på publikasjoner fra 2019-2022 sammenlignet med rekordårene 2015-2018, visere [CWTS Leiden Ranking 2024](#) som ble publisert 3. juli. Sammenlignet utviklingen fra forrige treårsintervall (2018-2021) er ikke endringene så store.

Generelt ligger UiB noe bak UiO, omtrent på nivå med NTNU og UiT, men det varierer mellom indikatorer og fagfelt. De andre norske universitetene som er med i rangeringen – NMBU, UiS og OsloMet – hevder seg i økende grad, og ligger ofte på høyde med, i enkelte indikatorer og beregninger over, de «gamle universitetene».

Leiden er en årlig rangering av universiteter, laget av Senter for vitenskaps- og teknologistudier ved Leiden Universitet. Rangeringen gjøres årlig og på grunnlag av en rekke utvalgte bibliometriske indikatorer. I 2024 er 1506 universiteter fra hele verden tatt med i rangeringen. Minstekravet for å bli inkludert er at institusjonen har minst 800 publikasjoner definert som kjernepublikasjoner i Web of Science i perioden 2018-2021. I Norge gjelder det syv institusjoner: UiO, UiB, NTNU, UiT, UiS, NMBU og OsloMet.

Slik måles siteringer

Det er flere indikatorer for siteringer i Leiden:

- MNCI: Gjennomsnittlig normalisert siteringseffekt. MNCI større enn 1 betyr høyere sitert enn verdensgjennomsnittet, når vi sammenligner artikler fra samme år og fagfelt. Aggregert MNCI kan påvirkes av noen få veldig høyt siterte publikasjoner.
- pptopp10: Andel av en institusjons artikler som er blant de 10% mest siterte artiklene på verdensbasis, når vi sammenligner med artikler fra samme år og fagfelt. Pptopp10 er mindre sårbart for skeivheter forårsaket av enkelte høyt siterte forskere/artikler.

For beregning av siteringsindikatorene gjør det en forskjell om man bruker heltelling, det vil si teller hver publikasjon som 1 per deltakende institusjon, eller fraksjonert telling, der hver institusjons andel av forfatterskapet på en publikasjon legges til grunn. **CWTS anbefaler bruk av fraksjonert telling. Valget mellom heltelling og fraksjonert telling bør baseres på konteksten og formålet med evalueringen. Hvis målet er å vurdere den totale innflytelsen av forskningsarbeid uten hensyn til teamstørrelse, kan heltelling være passende. Hvis målet er å gi en mer rettferdig og presis vurdering av individuelle bidrag, spesielt i store samarbeid, vil fraksjonert telling sannsynligvis være et bedre valg. Mange bibliometriske analyser kan dra nytte av en kombinasjon av begge tilnærmingene, avhengig av hvilke aspekter av forskningsprestasjon som er mest relevante.**

UiB hadde er høydepunkt i perioden 2015-2018

Den generelle tendensen for UiB er nedgang fra et rekordårene i perioden 2015-2018. Det er enda tydeligere om man ser på MNCI enn på pptopp10. Analyser utført i 2023 indikerte at toppen i MNCI rundt 2018 kan ha blitt påvirket av noen få fagområder (UiB var involvert i noen medisinske artikler med svært mange forfattere som var veldig høyt sitert; se [FU sak mai 2023](#):). Det har vært synkende pptopp10 siden da. De siste to treårsperiodene har pptopp10 vært stabilt (10,2% vs. 10,3%).

Tabellen under, som viser UiBs posisjon, er basert på pptopp10 blant institusjoner som har minst 100 publikasjoner. Etter en periode med nedgang, fikk UiB en noe høyere pptopp10 i siste treårsintervall når vi bruker fraksjonert telling, og klatret med det litt oppover listen i Europa (fra 207. til 195. plass), men ble stående på 530. plass i verden. Merk at fordi svært mange institusjoner ligger omtrent på samme nivå som UiB, kan små endringer i siteringstall gi store utslag for plasseringen. Plasseringen kan også påvirkes av at flere institusjoner er inkludert. Derfor kan det være mest informativt å legge vekt på indikatorene selv (her pptopp10), heller enn plasseringen.

Heltelling**Fraksjonert**

Publikasjoner utgitt i	Pptop10	Plassering Verden	Plassering Europa	Pptop10	Plassering Verden	Plassering Europa
2014-2017	15,2%	223	105	10,6%	392	185
2015-2018	15,5%	198	95	11,2%	329	150
2016-2019	15,3%	221	105	10,8%	405	176
2017-2020	15,0%	239	116	10,6%	438	188
2018-2021	14,7%	258	123	10,2%	530	207
2019-2022	14,5%	282	128	10,3%	530	195

UiBs disipliner

Hvis vi ser på UiBs pptop10 per disiplin i forhold til verdensgjennomsnittet 10%, ser vi at UiB ligger relativt høyt for Life and earth sciences (økende) og Mathematics and computer science, middels (med noe lavere tall den siste tiden) for Biomedical and health sciences og Social sciences and humanities*, og lavt for Physical sciences and engineering. Særlig tallene for Social sciences and humanities bør tolkes med en klype salt, siden det er et skeivt utvalg av UiBs publikasjoner her, samt et skeivt utvalg av sitering til disse

Variierende

UiT har også en nedadgående trend, mens NTNU er relativt konstant. UiO har en relativt konsistent oppadgående trend, og de har hatt høyere tall for pptop10 enn UiB siden 2016-2019 (med 11,6% pptop10 fraksjonert i 2019-2022). De «nye» institusjonene i rangeringen, UiS og OsloMet, har hatt en positiv trend de siste årene. UiS ligger litt over UiB i 2019-2022 med 10,4% fraksjonert pptop10. NMBU har også 10,4% på samme indikator, og de har ellers en utvikling som ligner mer på UiBs, med en topp mellom 2016 og 2020, og deretter nedgang.

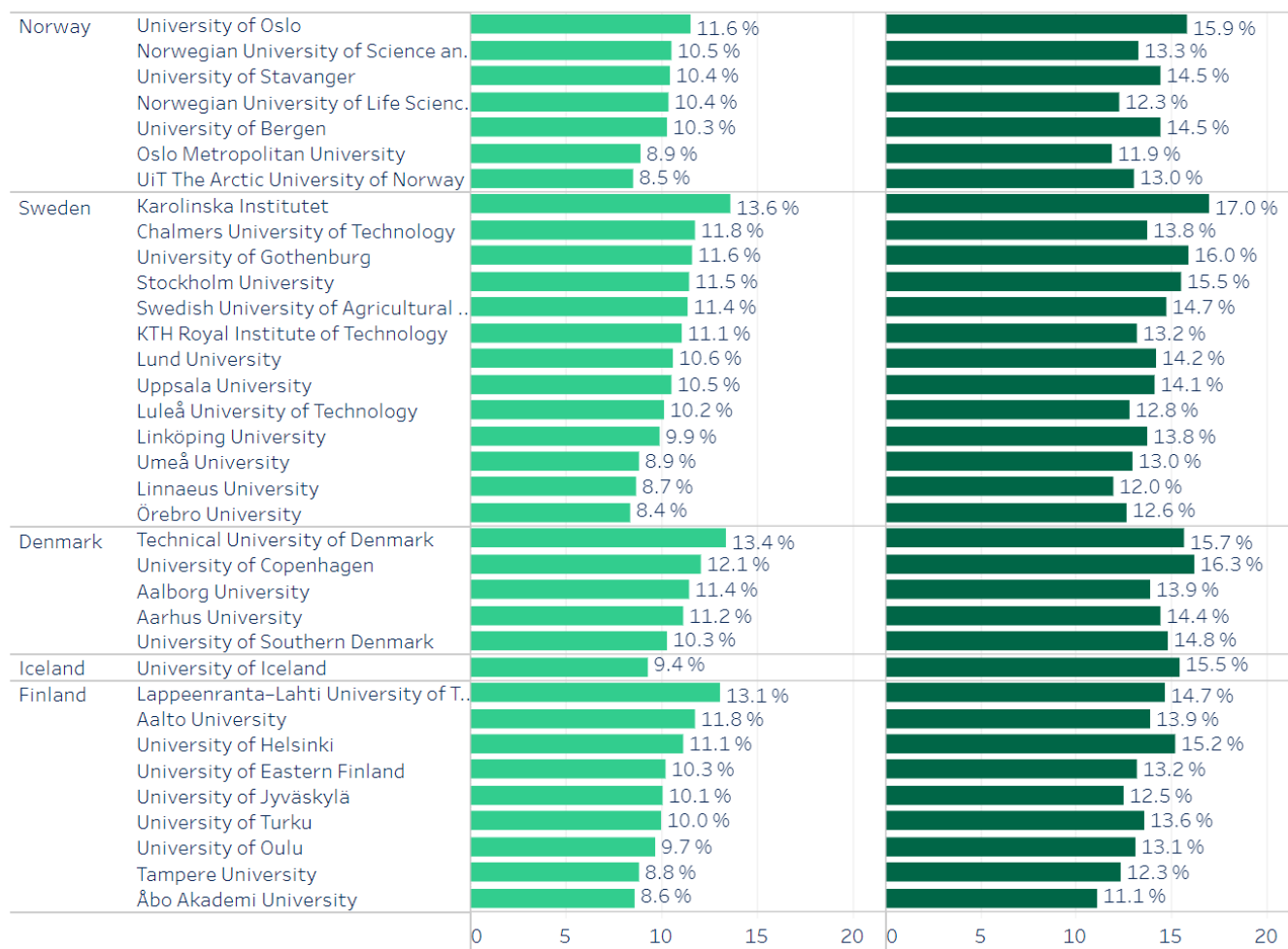
Tabellen under viser institusjonenes resultater på andel publikasjoner med top 10 % sitering i perioden 2019-2022. Fraksjonert til venstre og heltall til høyre.

Sitering ved nordiske institusjoner, 2019-2022.

Indikator

Andel pub. med top 10% siteringer [PP (top10)]

- All sciences
- Biomedical and health sciences
- Life and earth sciences
- Mathematics and computer science
- Physical sciences and engineering
- Social sciences and humanities

Les mer på [UiBs bibliometrinettside](#)

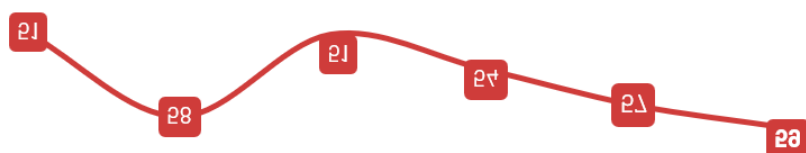
Det gis ingen samlet, overordnet rangering av institusjonene. Dataene om publikasjoner og siteringer kommer fra Clarivate Analytics' Web of Science. På [UiBs bibliometrinettside](#) kan man se nærmere på, og sammenligne resultater for UiB og andre norske, nordiske og internasjonale universiteter når det gjelder siteringer, samarbeid, open access og kjønnsbalanse i forfatterskap. Mer informasjon om indikatorene finnes på [Leiden-rangeringens nettside](#).

UiBs omdømme styrker seg

På vegne av UiB gjennomfører IPSOS en årlig omdømmeundersøkelse blant mulige studenter i aldersgruppen 17-25 år. UiBs studentrekrutteringsstrategi legger opp til at kjennskap til UiB skal øke. For fjerde år på rad øker kjennskapet til UiB. Nå oppgir 59 prosent av de unge at de kjenner til UiB, opp 8

prosentpoeng fra 2021. Også inntrykket av UiB er i bedring. 51 oppgir at de har et godt inntrykk av UiB. Bare UiO og NTNU har et bedre omdømme.

2018 2020 2021 2022 2023 2024

UiB hoppar oppover på Shanghai-ranking

I [Shanghai-rankinga](#) (ARWU) for 2024 hoppar UiB opp ein kategori frå gruppa av 301-400 beste universiteta i verda, til dei 201-300 beste.

Rankinga, som er rekna for å vere ein av dei meir solide rankingane saman med THE, QS og US News har laga årlege globale rangeringar av universitet sidan 2003. ARWU måler først og fremst tilgjengelege data og baserer seg ikkje, som THE og QS, på innleveringar av data frå lærestadene.

Medaljar og priser

Kriteria inkluderer talet på artiklar publisert i Nature eller Science og talet på nobelprisvinnarar og Fields-medaljar (matematikk). Ein av dei viktigaste kritikkane av ARWU sin metodikk er at han er partisk til fordel for naturvitskap (50 % av indikatorane er avhengige av fagområdet) og engelskspråklege vitenskaplege tidsskrift samanlikna med andre fag. Vidare er ARWU kjent for å «stole utelukkande på forskingsindikatorar», og rangeringa er tungt vekta mot institusjonar der lærarar eller alumni har vunne nobelprisar.

Her går vi opp!

UiO gjer det framleis svært sterkt og blir vurdert som nr. 72 i verda. NTNU har falle ein kategori, til 151-200 frå 101-150 dei siste tre åra. UiB scorar høgare på alumni-indikatoren og på publiseringsindikatoren i år enn det som har vore vanleg dei siste år. Talet på høgt siterte artiklar og talet på artiklar i Nature og Science (HICI og N&S) har noko nedgang.

UiBs score på indikatorar

	2023	2024
Alumni	0	13,7
Award	0	0
HiCi	9,3	6
N&S	17	16
PUB	33,4	37,3
PCP	19,8	21,5

Academic Ranking of World Universities

	2021	2022	2023	2024
UiO	61	67	73	72
NTNU	101-150	101-150	101-150	151-200
UiB	301-400	301-400	301-400	201-300

Perspektivmeldingen varsler tøffere tider for alle utenom forsvaret

Kamp om arbeidskraften og behov for omstilling for å fortsatt god fordeling, er regjeringens, med god hjelp fra Finansdepartementet oppskrift på hva som skal prege politikken i årene som kommer. Forskning nevnes ellers lite, men hele meldingen bygger på forskning og er produkt av vellykket forskningsbasert utdanning

Perspektivmeldingen, som lages hvert fjerde år skal gi innsikt og danne et grunnlag for politikkutforming. Bildet som tegnes av norsk økonomi de neste årene og frem mot 2060, tar utgangspunkt i at dagens velferdsordninger og skattesystem videreføres slik de er.

Hovedutfordringer som belyses

- **Kamp om arbeidskraften:** Omsorgsoppgavene blir flere, men vi blir ikke flere i yrkesaktiv alder til å utføre dem. Fremover ventes veksten i befolkningen nærmest utelukkende å skje blant de eldste aldersgruppene. Det er dels fordi fødselskullene i de første tiårene etter andre verdenskrig var store, men også fordi levealderen øker betydelig. I løpet av de neste 40 årene ventes det å bli 700 000 flere over 67 år
- **Behov for omstilling:** Økte spenninger i verden, klima- og naturendringer og avtagende petroleumsaktivitet fører til endringer og forsterker behovet for å bruke ressursene godt og riktig.
- **Fortsatt god fordeling:** Små forskjeller og stabil tilgang på velferdstjenester må bevares i møte med omstillingene og at mange lever lenger.

Viktige signaler som gis er at særlig offentlig sektor må bruke midlene mer effektiv og innovativt, prioritere kvalitet, men summen av offentlig pengebruk vil øke i årene som kommer og det er viktig å sikre velferden i hele landet, derfor må flere i arbeid enn i dag, samtidig som det blir viktigere å prioritere hvilken kompetanse vi utdanner i Norge, i et land som får en svært raskt får relativt eldre, pensjonert befolkning. Klimautfordringer og sikkerhet få særlig mye oppmerksomhet i meldingen.

Kompetansejakten

Generelt står det at omstillingen av arbeidsmarkedet vil kreve at arbeidskraften har kompetansen som etterspørres av arbeidsgivere. Allerede i dag er det mangel på kompetent arbeidskraft i flere deler av økonomien, særlig i helsefag, IKT, yrkesfag og ingeniørfag. Bekymring for produktivitet betyr at en må jobbe smartere, være mer innovativ og satse mer på kvalitet. I offentlig sektor er rekrutteringsutfordringene særlig store i helse og omsorg, spesielt i distriktskommuner. Utdanning, opplæring og kunnskapsutvikling, både i grunnskolen, høyere utdanning og etter- og videreutdanning, må ses i sammenheng med behovene i arbeidsmarkedet.

Mindre vekt på høyere utdanning og forskning

Likevel: høyere utdanning, forskning og etter- og videreutdanning får mindre plass i denne meldingen sammenlignet med forrige. I årets Perspektivmelding nevnes forskning 22 ganger, utdanning 123, høyere utdanning 21, innovasjon 19. Universitet nevnt en gang i brødteksten. I 2021 var tallene: forskning 76, innovasjon 109, utdanning 391, høyere utdanning 71, universitet 17. Dette er også et inntrykk som sitter igjen etter gjennomlesing: Regjeringa signaliserer ønske om sterkere styring og statlig dimensjonering av utdanningstilbudene, og betydningen av FoU, livslang læring og høyere utdanning blir ikke underslått, men får relativt lite omtale og områdene virker ikke prioritert. Dette på tross av at alle utfordringene i meldingen viser mot store behov for forskning og utdanning.

Grunnforskning

Grunnforskning nevnes bare en gang, men det som står understreker hvor viktig den ansees for å møte fremtidens behov og utfordringer. «Regjeringen er opptatt av forskningens rolle for å løse kjente og ukjente utfordringer. Norge er avhengige av forskningsbasert kunnskap og kompetanse for å forstå og løse de samfunnsutfordringene vi står overfor. Utviklingen av ny kunnskap gjennom forskning, ikke minst den langsiktige grunnforskningen, utgjør mye av grunnlaget vi står på når vi skal håndtere utfordringer og kriser. Norsk deltakelse i internasjonalt utdannings- og forskningssamarbeid er en viktig del av dette.»

Ønsker mer næringsnøytralitet

Perspektivmeldingen inneholder interessante refleksjoner omkring næringsnøytralitet vs konkret områdesatsinger i nærings- og innovasjonspolitikken. De heller mot mest mulig næringsnøytralitet: «Innovasjon fremmes best ved ordninger som ikke favoriserer utvikling eller bruk av bestemte teknologier. Virkemidlene bør derfor være mest mulig teknologi- og næringsnøytrale. All næringsstøtte påvirker konkurransen mellom bedrifter og næringer, og dermed hvordan ressursene i økonomien brukes.» Og : «Det kan være gode grunner til at staten skal støtte forskning og innovasjon som kan bidra til omstilling (...) Det rådgivende utvalget for finanspolitiske analyser har samtidig pekt på at når offentlige midler benyttes til å investere i grønne prosjekter øker risikoen for tilkarringsvirksomhet.»

Omstillingsbarometer frykter norsk tilbakegang

Omstillingsbarometeret til Abelia hevder at Norge er bakpå når det gjelder internasjonal konkurranse og tilgang på risikokapital. Vi mangler kompetanse på IKT-utdannede og forskere og er svake når det kommer til privat FoU og entreprenøraktivitet.

Omstillingsbarometeret rangerer Norge i forhold til 21 andre OECD-land, og måler landenes evner til å legge til rette for langsiktig økonomisk vekst gjennom tre hoveddimensjoner:

- Å sikre tilgang på relevant **kompetanse**
- Å fremme **innovasjon og gründeraktivitet**
- Og å ta i bruk **teknologi**

Barometer tegner et noe dystert bilde av Norge, men peker likevel på at er sterke på digitalisering i det offentlige, har relativ høye digitale ferdigheter blant befolkningen. De gir også pluss for et norsk offentlig FoU-system som er godt utbygd med stor offentlig finansiering med et

Kompetanse

Sammenlignet med våre naboland har Norge en lavere andel med høyere utdanning og en lavere andel som tar utdanning i teknologi og realfag. På internasjonal kompetanse rangerer Norge relativt lavt. Det skyldes primært at Norge fordi i liten grad tiltrekker seg internasjonale studenter og utenlandske arbeidstakere. Norge evner likevel i større grad enn andre å beholde talenter når de først har kommet til landet. Norge lykkes dessuten i å videreutdanne de som deltar i arbeidslivet, dette reflekteres i høy rankscore på underdimensjonen livslang læring. Norge ligger ellers i det nedre sjiktet på teknologiutdanning.

Underdimensjon	 Danmark	 Finland	 Norge	 Sverige
Arbeidsdeltagelse	52	69	57	95
Entreprenørutdanning og trening	Ukjent	61	36	45
Høyere Utdanning	55	50	47	68
Livslang læring	77	87	73	100
Riktig utnyttelse av kompetanse	87	73	60	80
Teknologiutdanning og trening	67	88	37	65
Tilgang internasjonal kompetanse	49	37	46	43

Innovasjon: Mangler kobling og kapital

Norge legger mye til rette for at befolkningen skal lykkes med innovasjon og gründeraktivitet. Myndighetene investerer mye i FoU og tilbyr generelt gode rammebetingelser. Når det kommer til offentlig forskning og utvikling (FoU), er vi kun slått av Tyskland og Østerrike. Norge har effektive myndigheter, politisk stabilitet, gode oppstartsmuligheter og et generelt bredt og nøytralt skattesystem. Kulturen for samarbeid om innovasjon og annen forretningsvirksomhet stor. Likevel taper vi mot våre naboland når det gjelder innovasjon og entreprenørskap. Det skyldes i hovedsak manglende tilgang på risikokapital og lite private investeringer i FoU. Sammenlignet med andre land ligger Norge i nedre halvdel når det kommer til internasjonal konkurranse og tilgang på risikokapital. I tillegg ligger Norge i nedre halvdel når det kommer til privat FoU og entreprenøraktivitet.

Underdimensjon	 Danmark	 Finland	 Norge	 Sverige
Entreprenøraktivitet	Ukjent	50	36	36
Gode rammebetingelser og stabilitet	Ukjent	73	80	88
Innovasjon i næringslivet	36	84	53	40
Internasjonal konkurranse	88	52	11	63
Motivasjon	Ukjent	27	51	44
Offentlig FoU	Ukjent	74	84	79
Privat FoU	Ukjent	68	26	79
Risikokapital	53	70	16	67
Samarbeid	38	92	92	81

Teknologi

Norges muligheter til å ta i bruk ny teknologi er bra siden befolkningens digitale ferdigheter er høye og offentlige tjenester er digitalisert. Likevel rangerer Norge lavt når det gjelder å ta i bruk muliggjørende teknologier, som kunstig intelligens, 3D-printing og robotikk. I tillegg ligger Norge lavt på det midtre sjiktet i 2024 på tilgang på spisskompetanse innen teknologi. Norge har relativt få IKT-spesialister, både som andel av alle sysselsatte og spredt rundt i næringslivet, og IKT-næringen i Norge er svært liten sammenlignet med mange OECD-land

Underdimensjon	 Danmark	 Finland	 Norge	 Sverige
Digitale ferdigheter i befolkningen	67	93	87	53
Digitalisering av offentlige tjenester	78	73	84	51
IT-sikkerhet	61	50	50	39
Muliggjørende teknologier	93	93	48	67
Omfang av IKT-sektoren	41	79	3	82
Spisskompetanse teknologi og digitalisering	82	82	43	79
Tilkoblingsmuligheter	47	50	50	30

Merk at det kan forekomme avvik i poengsum mellom denne tabellen og resten av rapporten. Dette skyldes at denne tabellen henter data gjennom API-løsninger som kan være oppdatert etter resten av rapporten.

Norge fortsatt i fremste rekke i EUs innovasjonsbarometer

Trøndelag og Oslo som er helt i toppsjiktet i Europa, men også Vestlandet er sterk og ledende i Europa, hevdes det i EUs ferske Innovasjonsbarometer. Norge vurderes som det sjuende mest innovative landet i Europa.

EUs European innovation Scoreboard måler og rangerer europeiske lands innovasjonsevne kom nylig ut med en ny statusrapport. Danmark er det mest innovative EU-landet, etterfulgt av Sverige, som ledet rangeringene mellom 2017-2022. En bredere analyse, som inkluderer andre europeiske land og utvalgte globale konkurrenter, viser et skiftende internasjonalt landskap. Sveits er det mest innovative europeiske landet, og Sør-Korea forblir den mest innovative globale konkurrenten i 2024, mens Kina har forbigått

Japan og gradvis reduserer gapet til EU. Den årlige rapporten, som gir en komparativ vurdering basert på 32 indikatorer av hvor godt ulike land gjør det innen innovasjon, ble publisert 8. juli. EUs medlemsland har hatt en økning i indikatoren på 10 pst siden 2017. Det gir en vekst omtrent på nivå med Sør-Korea, Canada, USA, men disse skårer fortsatt høyere enn EU. Kina har sterkest vekst i perioden og er i ferd med å hente inn EU. Norge plasserer seg som nummer sju. Rapporten viser at innovasjonsgapet i EU holder seg mellom landene i nord-vest som ledende og land i sør-øst som svakere.

Norge

Administrative boundaries: ©EuroGeographics ©UN-FAO ©Turkstat.
Cartography: Eurostat – IMAGE 06/2023.

Norge presterer på nivå med EU-gjennomsnittet eller høyere på alle indikatorer i innovasjon. Det som gjør oss særlige innovative er en befolkning med høyere utdanning på 173,3 % av EUs gjennomsnitt og antall personer som deltar i livslang læring, 178,7 % av EUs gjennomsnitt for 2024. Norge blir dermed ansett som en sterk innovatør og delt opp i sju regioner.

Oslo og Trøndelag

Oslo og Viken (NO08), hovedstadsregionen, er den mest innovative regionen og en innovasjonsleder. Trøndelag (NO06) er også en innovasjonsleder. Tre regioner, inkludert Vestlandet er sterke innovatører, og Hedmark og Oppland (NO02) er en moderat innovatør. Ytelsen har økt for alle regioner, mest markant for Agder og Sør-Østlandet (NO09). For fem regioner økte ytelsen i et høyere tempo enn EU (8,5), mens kun for Trøndelag (NO06) økte ytelsen i et lavere tempo. Vestlandet (NO0A) blir vurdert som en sterk innovatør. Innovasjonsytelsen her har økt over tid (15,4%).

NUTS	Region	RII	Rank	Group	Change
NO	Norway	119.4	--	Strong Innovator	16.9
N002	Hedmark og Oppland	92.8	125	Moderate Innovator +	15.4
N006	Trøndelag	128.0	29	Innovation Leader -	2.4
N007	Nord-Norge	109.2	74	Strong Innovator	13.7
N008	Oslo og Viken	130.6	20	Innovation Leader -	15.7
N009	Agder og Sør-Østlandet	110.4	69	Strong Innovator	19.2
N00A	Vestlandet	113.4	61	Strong Innovator	15.4
N00B	Jan Mayen and Svalbard	N/A	N/A	N/A	N/A

Forskning avgjørende for innovasjonsstyrken

EU mener at forskning og forskningskvalitet er svært viktig for et lands innovasjonsevne. Her overgår vi EU betydelig når det gjelder internasjonale vitenskapelige medpublikasjoner, med 275,9 % av EUs nivå i 2024. EU mener samtidig at vårt attraktive forskningssystem fortsetter å tiltrekke seg utenlandske doktorgradsstudenter.

Lykkes med digitalisering

Norge lykkes fortsatt med digitalisering, med en score på 147,2 % av EUs gjennomsnitt. Imidlertid gjenstår det utfordringer ettersom mer «rurale» områder har dårligere bredbåndstilgang og lavere tilkoblingshastigheter til høyere kostnader. Norge har dessuten en relativt høy andel personer med det som karakteriseres som over grunnleggende digitale ferdigheter, med en prestasjon på 200,4 % av EUs nivå, en økning på 36,2 prosentpoeng siden 2023.

Faller på FoU-utgifter

Norges offentlige FoU-utgifter (forskning og utvikling) falt med mer enn 30 prosentpoeng sammenlignet med 2023, og støtten til bedrifts-FoU falt med mer enn 20 prosentpoeng i 2024, på grunn av inflasjonspress og økende offentlige utgifter mot bakteppet av en avtakende økonomi (OECD, 2024). Med økningen i rentene svekket bedriftsinvesteringene utenom oljesektoren, noe som bidro til en nedgang i FoU-utgifter i privat sektor, som ligger på 58,4 % av EUs gjennomsnitt i 2024. Imidlertid har utgifter til innovasjon utenom FoU og innovasjonsutgifter per ansatt økt noe siden 2023, henholdsvis 90,3 % og 84,2 % av EUs gjennomsnitt i 2024.

IKT-opplæring

Norge har en høyere ytelse enn EUs gjennomsnitt når det gjelder bedrifter som tilbyr IKT-opplæring i 2024 (168,4 %). Innovasjonsbarometer mener dette kan være en måte å adressere den økende mangelen på IKT-spesialister, da Norge produserer relativt få STEM-kandidater sammenlignet med OECD-gjennomsnittet (OECD, 2024).

Norge overgår ellers EU betydelig på det de kaller «innovators- og linkages-dimensjonene», med henholdsvis 161,0 % og 242,8 % av EUs ytelse i 2024. Et slikt resultat viser sterk innovasjonsevne i

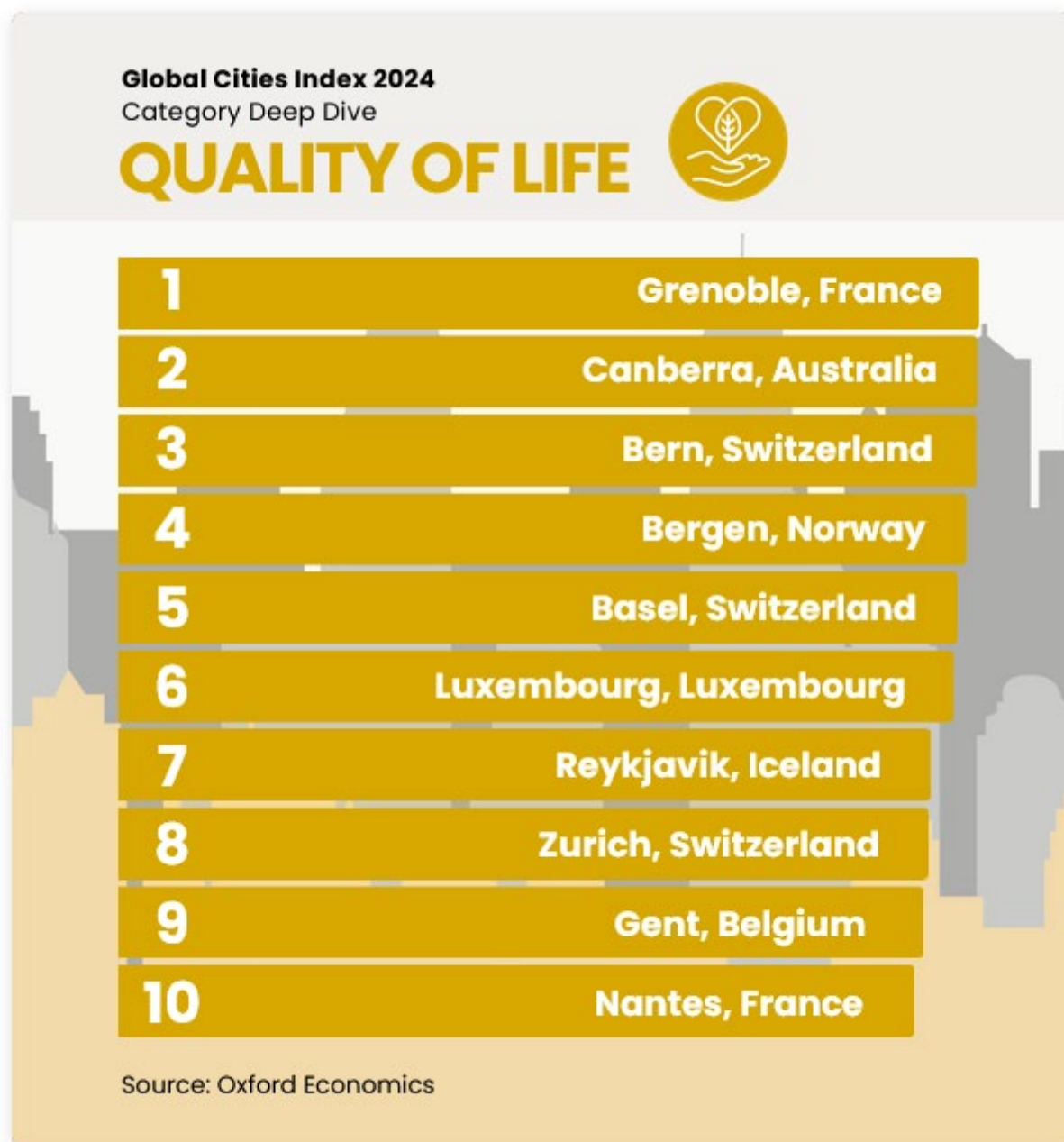
Norges næringsliv, høy absorpsjonskapasitet og dynamisk samarbeid om teknologi og innovasjon både mellom bedrifter, samt mellom industri og akademia, står det å lese. Faktisk rangerer Norge som nummer 19 blant de 132 økonomiene i [WIPOs Global Innovation Index 2023](#), med sterk ytelse på innovasjonsinnsats (WIPO, 2023).

Mangler risiko- og investeringsvilje

Imidlertid klarer ikke Norge å effektivt omsette de sterke innovasjonsinvesteringer til innovasjonsutbytte. Norge ligger under EUs gjennomsnittsnivå på intellektuelle eiendeler, med 58,3 % av EUs nivå for 2024. Et slikt resultat kan delvis forklares av Norges økonomis store avhengighet av olje- og gassindustrien, som er mindre patentintensiv, og fokus på inkrementell, snarere enn banebrytende, innovasjon, som resulterer i mindre dynamisk IP-aktivitet, mener EUs innovasjonsbarometer.

Indicator	Performance relative to the EU in 2024	Performance change 2017-2024	Performance change 2023-2024
SUMMARY INNOVATION INDEX	117.0	12.0	0.9
Human resources	153.6	14.8	4.5
New doctorate graduates	113.1	11.6	0.0
Population with tertiary education	173.3	9.6	6.0
Population involved in lifelong learning	178.7	26.5	10.2
Attractive research systems	155.4	25.6	3.4
International scientific co-publications	275.9	116.5	6.7
Scientific publications among the top 10% most cited	119.1	-7.1	0.4
Foreign doctorate students as a % of all doctorate students	102.7	13.6	6.3
Digitalisation	147.2	31.7	17.5
Broadband penetration	109.0	27.4	-1.3
Individuals with above basic overall digital skills	200.4	36.2	36.2
Finance and support	119.2	25.9	-17.8
R&D expenditure in the public sector	96.7	-29.5	-31.2
Venture capital expenditures	149.4	86.0	3.0
Direct and indirect government support of business R&D	108.4	36.4	-23.0
Firm investments	77.0	-1.1	-0.1
R&D expenditure in the business sector	58.4	-12.0	-12.0
Non-R&D innovation expenditures	90.3	2.1	7.2
Innovation expenditures per person employed	84.2	7.3	4.9
Use of information technologies	141.3	-12.3	7.1
Enterprises providing ICT training	168.4	-21.7	7.6
Employed ICT specialists	114.7	-3.2	6.4
Innovators	161.0	5.8	0.0
SMEs introducing product innovations	194.1	5.4	0.0
SMEs introducing business process innovations	134.1	6.1	0.0
Linkages	242.8	55.4	-6.9
Innovative SMEs collaborating with others	239.2	77.8	0.0
Public-private co-publications	477.0	108.4	-2.3
Job-to-job mobility of HRST	150.0	11.8	-14.7
Intellectual assets	58.3	2.8	-1.4
PCT patent applications	95.6	1.2	5.0
Trademark applications	47.9	10.6	-8.1
Design applications	10.6	-0.9	-4.3
Employment impacts	129.1	22.0	1.4
Employment in knowledge-intensive activities	116.9	6.0	0.0
Employment in innovative enterprises	139.8	36.4	2.8
Sales impacts	45.9	-5.1	-6.8
Exports of medium and high technology products	0.0	-10.3	0.0
Knowledge-intensive services exports	94.8	-1.9	-7.7
Sales of new-to-market and new-to-firm innovations	43.1	-1.0	-16.3
Environmental sustainability	92.3	10.6	17.4
Resource productivity	109.3	44.8	46.2
Air emissions by fine particulates	79.6	4.3	3.1
Environment-related technologies	94.0	-7.7	15.1

Bergen verdens fjerde beste by å bo i!

Oxford Economics lanserte nylig en ny [Global Cities Index](#), som dekker de 1 000 største byene i verden og vurderer deres ytelse i fem kategorier: Økonomi, Humankapital, Livskvalitet, Miljø og Styresett. I del 1 av undersøkelsen de samlede resultatene av Global Cities Index dekket. I del 2 kategorien Økonomi, og i del 3 undersøkte de kategorien Humankapital. Så, i del 4, handler det om Livskvalitet som omfatter velferden og tilfredsheten til en bys innbyggere, og reflekterer skjæringspunktet mellom ulike sosioøkonomiske faktorer. Denne kategorien gir innsikt i hvor levelig og attraktiv en by er, noe som kan spille en rolle i

migrasjonsmønstre, talentbevaring og den generelle lykken til innbyggerne. Kategorien Livskvalitet inneholder seks indikatorer for å grundig vurdere en bys levelighet:

Indikatorer i kategorien Livskvalitet

- **Inntektslikhet:** Gini-koeffisienten for husholdningenes totale inntekt i byen (et mål på inntektslikhet i husholdninger).
- **Inntekt per person:** Husholdningenes totale disponible inntekt i byen delt på befolkningen, justert for kjøpekraftsparitet (PPP) på tvers av land.
- **Boligutgifter:** Andelen av husholdningenes disponible inntekt som brukes på bolig og tjenester i byen.
- **Forventet levealder:** Forventet levealder ved fødsel for innbyggerne i byen.
- **Fritids- og kultursider:** Antall fritids- og kulturtilbud i byen delt på befolkningen.
- **Internett-hastighet:** Gjennomsnittlig bredbåndsinternett nedlastingshastighet i byen.

Disse indikatorene måler fordelene ved å bo på hver av stedene, innbyggernes velferd, økonomiske og helsemessige resultater, samt tilgang til fasiliteter. De understreker viktigheten av urbane politikker som ikke bare prioriterer økonomisk velstand, men også helse, likhet og kulturell vitalitet, og dermed forbedrer innbyggernes generelle velferd.

Nyutdannede mastere fornøyde i Norge

Et overveiende flertall av de nyutdannede har en positiv helhetsvurdering av utdanningen (87 prosent). Samlet vurdering av utdanningen er relativt stabil over tid, men de som ble uteksaminert i 2021, er noe mindre positive, noe som trolig er relatert til restriksjonene som følge av koronapandemien, viser en [kandidatundersøkelse som NIFU](#) gjennomfører på vegne av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir).

Undersøkelsen er basert på analyser av den nasjonale kandidatundersøkelsen, som omfatter personer som har tatt en mastergrad eller tilsvarende ved norske universiteter og høyskoler, og gjennomføres ca. et halvt år etter fullført utdanning. Notatet tar utgangspunkt i undersøkelsen som ble gjennomført i 2023. Ikke alle kommer like godt ut. De som har tatt pedagogiske utdanninger, er mindre fornøyde enn andre utdanningsgrupper, og tilfredsheten har gått ned over tid. Det er klare forskjeller mellom læresteder, og to utdanningsinstitusjoner peker seg særlig positivt ut; Norges handelshøyskole og Norges miljø- og biovitenskaplige universitet. Forskjeller i tilfredshet mellom læresteder reduseres likevel om vi kun sammenligner kandidater fra samme fagfelt. Dette betyr at hva slagst type utdanning man tar har vel så mye å si for tilfredsheten som hvilket lærested man tar den ved, skriver NIFU.

Norsk innspill til EUs neste program for forskning og innovasjon (2028-2034)

Norge har sendt et første [innspill](#) til EU-Kommisjonen om hva som bør være innholdet i det neste rammeprogrammet for forskning og innovasjon. Forslaget fra Europakommisjonen til neste program- det tiende i rekken- forventes over sommeren 2025. Programmet vil trolig gå fra 2028-2034. Aktiv på- og

medvirkning i utviklingen av programmet bidrar til at norske prioriteringer for europeisk forsknings- og innovasjonssamarbeid ivaretas og legger et grunnlag for god norsk deltakelse. Innspillet er resultat av et samarbeid mellom departementene, Forskningsrådet og Innovasjon Norge, og dialog med norske institusjoner som er aktive i programmet gjennom en innspillskonferanse og andre møter.

EU-kommisjonen: EU terreng i det globale forsknings- og innovasjonslandskapet

EU-kommisjonen offentliggjorde 27. juni rapporten «Science, Research and Innovation Performance of the EU 2024». [Rapporten](#) gis ut hvert andre år og analyserer en rekke ulike temaer med et bredt sett av indikatorer. Rapporten peker på at selv om EU har økt sine investeringer i forskning de siste to ti-årene, taper EU terreng i det globale forsknings- og innovasjonslandskapet. Bruk av KI i forskning har vokst sterkt i perioden 2017-2021 med Kina i tet. Finansieringsgapet mellom EU og USA dekker alle faser (forskning og innovasjon), men er størst i oppskalering av bedrifter. Innovasjonsgapet mellom land og regioner i EU består, men Horisont 2020 skapte viktige samarbeidsnettverk på tvers av Europa. Det teknologiske gapet mellom EU og andre regioner består, særlig for digitale teknologier.

Rapporter om grønn konkurransekraft og det europeiske innovasjonsgapet

Kommisjonens ekspertgruppe om økonomiske og samfunnsmessige effekter av forskning og innovasjon har lagt fram to nye rapporter.

Den første [rapporten](#) – “Why Europe needs a systemic R&I policy” – argumenterer for at europeisk “konkurranssevne” må inkludere en mer effektiv bruk av (natur-) ressurser. EU må bygge videre på den komparative fordelene de besitter innen grønne teknologier og sirkulære innovasjoner. Grønt hydrogen og sirkulær økonomi brukes som eksempler for å vise muligheter og flaskehalsen i en slik ny europeisk tilnærming til konkurransevne. Å videreføre den grønne given er en vinnende strategi for europeisk konkurransevne og det neste rammeprogrammet for forskning og innovasjon må øke investeringene på grønne temaer. Den andre [rapporten](#) – “Combining Regional Strengths to Narrow the EU Innovation Divide” – drøfter det europeiske innovasjonsgapet. Sterk konsentrasjon av innovasjonsområder gir et effektivt innovasjonssystem og er positivt for europeisk konkurransevne. Det er likevel viktig å løfte fram lovende regioner, f.eks. noen regioner i Øst-Europa som har potensial i den digitale omstillingen. Smarte spesialiseringsstrategier, som bygger på identifiserte regionale fortrinn, anbefales.

Kina er blitt Norges største samarbeidspartner innen teknologivitenskap og noen av naturvitenskapene

Det mest aktive forskningssamarbeidet av felles interesse foregår i forskning på klimaendringer, viser et nytt [NIFU-notat](#) som presenterer resultatene fra en studie bestilt av Kunnskapsdepartementet for å kartlegge Norges vitenskapelige samarbeid med Kina.

Kinas vekst er den tydeligste endringen innenfor global vitenskap de siste to tiårene. Landet bidro til 6.4 prosent av verdens vitenskapelige artikler i 2004. I 2019 nådde andelen 25 prosent, foran USA på 24 prosent. I 2023 var andelen 33 prosent mot 19 prosent.

Kina og USA er de største og mest intense samarbeidspartnerne i det globale nettverket for vitenskapelig samarbeid. Norges samarbeid med Kina har økt gjennom årene. Det følger en generell europeisk trend som gjenspeiler Kinas vekst innen vitenskap og teknologi. Norge avviker imidlertid litt fra trenden ved å samarbeide mindre med Kina enn de andre nordiske landene og EU-landene gjør.

Ekspertgruppa om overordna styring av lærarutdanningane har levert sluttrapport

I [rapporten](#) «Éin felles rammeplan. Overordna styring av lærarutdanningane» blir departementet tilrådd å gå frå elleve rammeplanar til éin. Ekspertgruppa tilrår at rammeplanen skal ha ei anna inndeling enn i dag og styre meir etter prinsipp enn reglar. Dei foreslår underkapittel med spesielle reguleringar for lærarutdanning retta mot ulike trinn. Gruppa meiner at overordna styring handlar om ei kvalitativ endring for meir tillit til sektoren. Ekspertgruppa sitt arbeid inngår i ein større prosess om korleis ein kan redusere rammeplanstyringa av lærarutdanningane. Denne prosessen starta i 2022, og følger mellom anna opp regjeringa si Tillitsreform og strategien [Lærarutdanning 2025](#). Rapporten frå ekspertgruppa er no til behandling i Kunnskapsdepartementet.

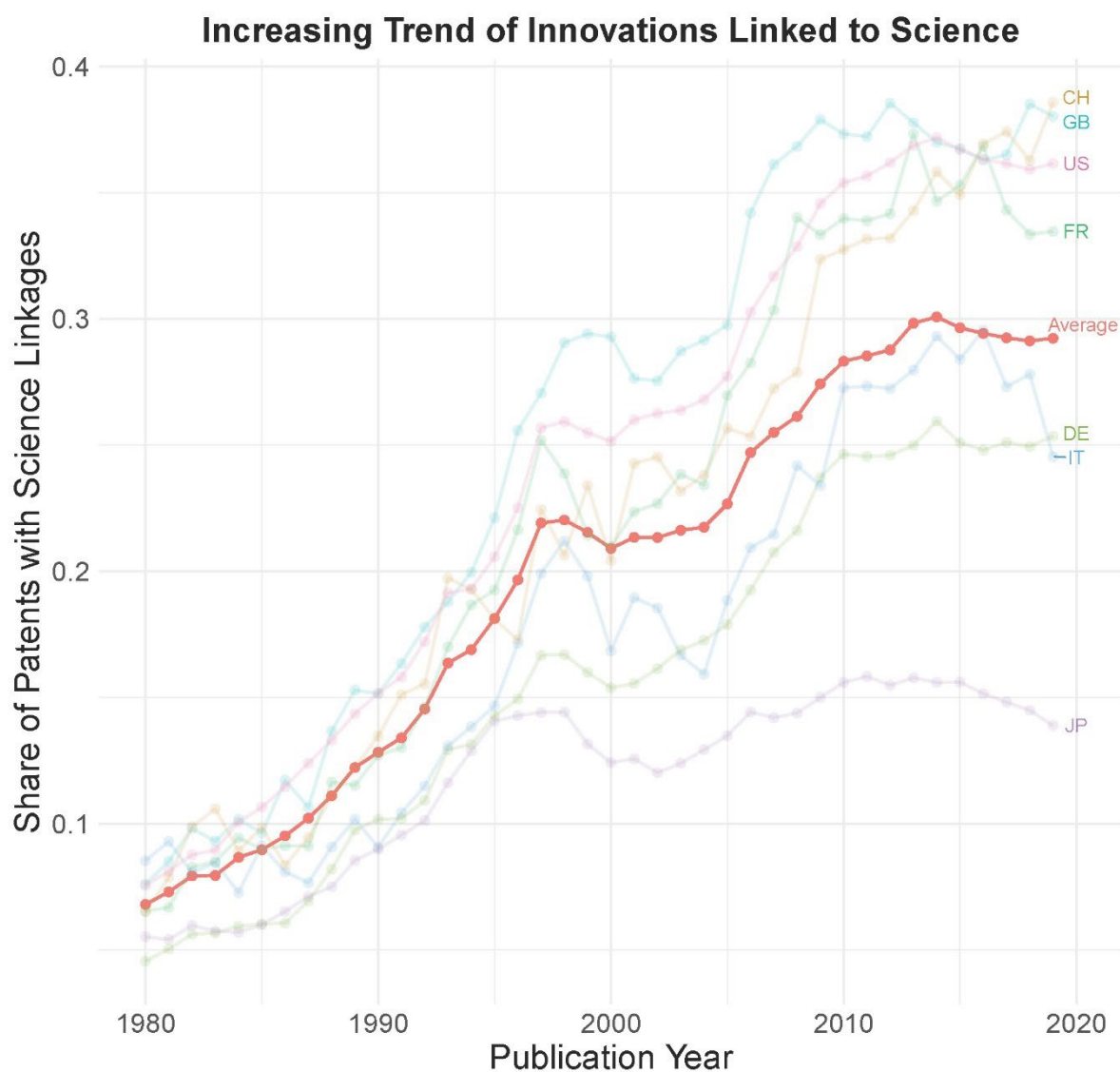
Forskning viser at vitenskap i økende grad bidrar til innovasjon

Grunnleggende vitenskapelig forskning driver i økende grad innovasjon, ifølge en ny analyse fra Universitetet i Basel sitt Senter for Internasjonal Økonomi og Business.

Andelen av nye patenter som er avhengige av vitenskapelige gjennombrudd øker, noe som viser viktigheten av finansiering til grunnforskning, hevdes det i [analysen](#). De sveitsiske forskerne har analysert tallene for patenter som er gitt av USAs patent- og varemerkekontor de siste 40 årene, og funnet at omtrent 30 % av de som ble gitt i det siste tiåret siterte minst én vitenskapelig artikkel, sammenlignet med rundt 7 % tidlig på 1980-tallet.

Argumenterer mot offentlig budsjettnedgang

Dette peker på en høyere grad av kunnskapsoverføring, hevder forskerne bak analysen. Forskningen skal være motivert av pågående debatter om verdien av offentlig finansiering av vitenskap i Sveits. I mars år reduserte den føderale regjeringen budsjettet for utdanning, forskning og innovasjon med 500 millioner CHF (516 millioner euro) for 2025-28. Mange andre land, inkludert Frankrike og Nederland, står også overfor kutt i offentlig finansiering, ifølge avisen [ScienceBusiness](#).

By Dragan Filimonovic & Christian Rutzer | CIEB University of Basel

Blant landene som ble studert, hadde Sveits den høyeste andelen vitenskapsbaserte patenter, muligens på grunn av sin sterke sektor innen livsvitenskaper, etterfulgt av Storbritannia og USA. Vitenskapsrelaterte patenter viser seg også å ha større innvirkning i USA enn i andre deler av verden, noe Basel-teamet tilskriver de sterke båndene mellom amerikanske universiteter og industrien, samt entreprenørkulturen som bidrar til å tiltrekke topp talent fra hele verden.

EUs nye rammeprogram

Det er vanskelig å måle vitenskapens innvirkning på innovasjon og ny teknologi. Dette spørsmålet står sentralt i debattene rundt det neste EU-forskningsprogrammet, Rammeprogram 10. Det har vært oppfordringer om en mer strategisk tilnærming til innovasjon, med fokus på nøkkelteknologier for europeisk konkurransevne, men forskere peker på eksempler som mRNA-vaksiner for å vise viktigheten av grunnforskning i å drive fremtidig innovasjon.

15 prosent av studentene klarer ikke å dekke uforutsette utgifter

En betydelig andel studenter klarer ikke å dekke større uforutsette utgifter, viser [ny statistikk fra SSB](#).

63 prosent av studentene i Norge kan betale for større, uforutsette kostnader på 8 000 kroner, viser nye resultater fra EUROSTUDENT-undersøkelsen. Ytterligere 22 prosent oppgir at de ikke kan betale slike kostnader selv, men at familie, partner eller andre kan betale for dem. 15 prosent av studentene er altså ikke i stand til å betale slike kostnader og har heller ingen andre som kan betale for dem. Sverige er landet hvor størst andel av studentene kan betale uforutsette kostnader selv, med 75 prosent. På Island, derimot, kan kun halvparten av studentene dekke uforutsette kostnader selv, og Island er også det landet hvor størst andel, 32 prosent, oppgir at andre kan betale kostnader for dem. Ser man kun på andel studenter som ikke kan betale uforutsette kostnader selv og som oppgir at ingen andre kan betale slike kostnader for dem, varierer andelene mellom 8 prosent i Sverige og 17 prosent i Danmark og på Island.

4 av 10 studenter i Norge har hatt praksis i utdanningen

Det er mer vanlig med praksis blant kvinnelige studenter enn blant mannlige studenter. Flere land har større andel studenter som har hatt praksis enn Norge, viser [ny statistikk fra SSB](#).

41 prosent av studentene har hatt et praksisopphold i utdanningen etter at de begynte å studere, viser resultater fra EUROSTUDENT-undersøkelsen. Flestparten av studentene hadde praksisen i Norge, og av alle studenter som studerte våren 2022, var det kun [2 prosent som hadde hatt et praksisopphold i utlandet](#). Danmark og Sverige har omtrent like stor andel studenter som har hatt praksis, mens på Island har kun 3 av 10 hatt et praksisopphold. I Finland og Nederland, derimot, har over halvparten av alle studenter hatt